

KARIÉROVÝ ROZVOJ JAKO VÝZNAMNÁ SOUČÁST VZDĚLÁVACÍHO OBORU OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA V REVIDOVANÉM RVP ZV

Martina Němcová, Petr Chalouš

Práce na revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) pokročily na jaře 2024 do fáze veřejné konzultace připraveného návrhu a zpracování připomínek. Byly zajištěny odborné posudky, a zpětná vazba od klíčových stakeholderů, odborné i široké veřejnosti. Na základě analýzy připomínek vyplynula obecná podpora revidovaného pojetí vzdělávací oblasti „Člověk, jeho osobnost a svět práce“, která navazuje na stávající vzdělávací oblast „Člověk a svět práce“ s větším důrazem na osobnostní rozvoj žáka, jak vyplývá i z mírné úpravy názvu vzdělávací oblasti. Zároveň se pod touto vzdělávací oblastí potvrdilo jako přínosné členit oblast na dva vzdělávací obory: „Osobnostní a sociální výchova“, která podporuje osobnostní, sociální, etický a kariérový rozvoj žáků, a „Polytechnická výchova a praktické činnosti“ podporující technickou kreativitu a zručnost žáků.

Východiska nového pojetí kariérového rozvoje v českém kurikulu školního vzdělávání

V době, kdy se svět práce dynamicky mění a kariérové cesty jsou stále méně předvídatelné, je důležitá proměna přístupu k přípravě žáků na jejich budoucí život. Revize RVP ZV přináší nový koncept, který propojuje kariérové vzdělávání s osobnostním, sociálním a etickým rozvojem žáků. Toto propojení reflektuje moderní pohled na kariéru jako na celoživotní cestu profesního i osobního rozvoje.

Pojetí Osobnostní a sociální výchovy (OSV) je reakcí na výzvy spojené s vývojem společnosti a trhu práce. Vychází z priority „Osobnostní rozvoj a motivace pro celoživotní učení“ v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2023–2027 (MŠMT, 2023), kde je kladen důraz na rozvoj vnitřní motivace k učení, wellbeingu, psychické odolnosti dětí, posilování kariérového rozvoje žáků. Pojetí také vychází z požadavku ukotvení psychosociální výchovy v Národním akčním plánu pro duševní zdraví 2020–2030 (MZ ČR, 2020). Ukotvení kariérového rozvoje kontinuálně a systematicky vychází z doporučení Národního poradenského fóra. Posílení vzdělávacího oboru OSV, který se systematicky zaměří na sociálně-emocionální učení (SEL) a dovednosti pro řízení vlastní kariéry (CMS) podpořili v rámci kulatých stolů a odborných seminářů další významní stakeholdeři, jako např. zmocněnkyně pro lidská práva, zástupci MPSV, NÚDZ a další.

Obor OSV reaguje také na požadavky na posílení celkového rozvoje soft skills od zaměstnavatelů, definované například v rámci konceptu „Kompetence 4.0“.

Osobnostní a sociální výchova pomůže zajistit, aby žáci všech základních škol dostali výraznější podporu v sebepoznání, ve zvládnání náročných situací, porozumění vlastním emocím, vztahům a v dalších klíčových dovednostech pro duševní zdraví i celkově pro osobní a pracovní život.

Vzdělávací obor OSV v českém kurikulu prochází postupnou evolucí. Ve stávajícím RVP ZV je OSV významné průřezové téma s doporučenými očekávanými výstupy, Etická výchova je doplňující vzdělávací obor a tematický okruh Svět práce je stěžejní součástí dosavadní vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Zároveň již mnoho let je neustále rozšiřována metodická podpora pro třídnické hodiny, nespécifickou všeobecnou primární prevenci, wellbeing a další domény kurikula. Důležitou oporou nového pojetí OSV může být nejen stávající metodická podpora, ale i stále lépe a lépe ukotvená školní poradenská pracoviště.

Nové pojetí také pracuje se závěry studií v ČR, které upozorňují na potřebu systematictějšího ukotvení rozvoje osobnosti v českém kurikulu jako je část podkladové studie k Člověk a svět práce zaměřená na kariérové vzdělávání (Petr Chaluš, NÚV 2019) a podkladová studie k Osobnostní a sociální výchově (Josef Valenta, NÚV, 2019, aktualizace 2021). Vychází také z holistického konceptu wellbeingu, který obsahuje i důraz na systematický kontinuální rozvoj „dovedností pro wellbeing“ v rámci kurikula (Partnerství pro vzdělávání 2030+, Lenka Felcmanová a kol.).

Trendy v zahraničních kurikulech ukazují na posilování osobnostního, sociálního a kariérového rozvoje systémově jako oboru ukotveného v kurikulu – příklady posledních reforem v zahraničí (např. Velká Británie, Malta, Rumunsko, Irsko). Díky spolupráci v síti Euroguidance probíhala odborná debata se zahraničními tvůrci kurikula a českou odbornou veřejností v rámci konferencí. Mezinárodní trend rozvoje sociálně-emocionálních dovedností a jejich monitorování podporuje i OECD (Survey on Social and Emotional Skills).

Struktura vzdělávacího oboru Osobnostní a sociální výchova

- Osobnostní rozvoj je zaměřený na sebepojetí žáka, sebepoznávání, zvládnání stresu a náročných situací, na podporu učení, sebeorganizaci a plánování vlastního rozvoje.

Významnými prvky jsou zde vnímání emocí, seberegulace, silné stránky, sebehodnocení, sebe prezentace.

- Sociální a etický rozvoj se věnuje sociálně-emocionálním dovednostem, vnímání druhých lidí, mezilidským vztahům, sociální interakci a komunikaci a prosociálnímu chování.

Významnými prvky jsou zde zvládnání konfliktů, rozvoj vztahů s druhými, etické chování.

- Kariérový rozvoj se vztahuje k objevování, rozhodování a plánování ve vlastním kariérovém směřování, k hodnotám a příležitostem spojeným se světem práce.

Významný prvky jsou zde rovnováha v životě a práci, připravenost na změny, práce s portfoliem. Vzdělávací obor OSV v revidované vzdělávací oblasti „Člověk, jeho osobnost, a svět práce“ je logicky provazován s novým pojetím průřezových témat, klíčových kompetencí, vzdělávacích oborů, jako jsou např. Člověk a jeho svět, Výchova ke zdraví a Výchova k občanství.

Jak probíhala veřejná konzultace

Důležitou součástí procesu revize RVP ZV byla veřejná konzultace, která probíhala od 2. dubna do 31. května 2024. Tato konzultace poskytla široké veřejnosti příležitost vyjádřit se k návrhu revize předškolního a základního vzdělávání.

V rámci konzultačního procesu byla zorganizována série kulatých stolů, zaměřených na jednotlivé vzdělávací oblasti a klíčová témata revize RVP. Tyto diskuse umožnily odborníkům, pedagogům a dalším zainteresovaným stranám podrobně projednat navrhované změny a přispět svými názory a zkušenostmi. Záznam z kulatého stolu ke vzdělávací oblasti „Člověk, jeho osobnost a svět práce“ je veřejně dostupný [na platformě YouTube](#).

Do veřejné konzultace se zapojili učitelé, rodiče, experti z akademického prostředí i z praxe, a také metodické kabinety na národní i územní úrovni. Klíčovými podněty k úpravě RVP ZV v naší vzdělávací oblasti byly zejména požadavky na zpřesnění a zjednodušení jazyka a konkretizaci obsahu vzhledem k věku žáků. V oblasti kariérového rozvoje bylo doporučováno zaměřit se na praktické pojetí výsledků učení. Výsledky veřejné konzultace naleznete na webových stránkách NPI ČR [Velké revize](#).

Podněty byly zapracovány a návrh upraven a předán k 30. 9. 2024 MŠMT, kde bude dále procházet standardním připomínkovým řízením jako poslední fází připomínkování a úprav před závěrečným rozhodovacím procesem na úrovni národních autorit.

Další plánované kroky v revizi RVP ZV a cesty k úspěšné implementaci

S ohledem na potřebu postupné adaptace vzdělávacího systému je aktuální plán zavedení revidovaného RVP ZV rozdělen do dvou etap. Od školního roku 2025/26 by měly mít školy možnost dobrovolně implementovat nový program, což jim poskytne čas na přípravu a postupné přizpůsobení výukových metod a obsahu. Povinné používání revidovaného RVP ZV pro všechny základní školy je aktuálně předpokládáno od školního roku 2027/28.

K úspěšné implementaci nového pojetí kariérového rozvoje v rámci OSV se ukazuje jako priorita dále systematizovat a rozvíjet metodickou podporu a vzdělávání učitelů v inovovaném pojetí vzdělávací

oblasti i v konkrétních tématech pod jednotlivými očekávanými výsledky učení. Vzdělávání u OSV vyžaduje i sebezkušenostní charakter.

V roce 2024 zároveň probíhají práce na modelových školních vzdělávacích programech, rozvíjí se činnost Národních metodických kabinetů a jsou rozšiřovány další významné aktivity, které budou provázet implementaci nového RVP i v dalších letech.

V této souvislosti je iniciativní i české Centrum Euroguidance, které v rámci své metodické podpory organizuje sérii webinářů zaměřených na kariérové vzdělávání ve školách. Tyto webináře jsou koncipovány tak, aby reflektovaly očekávané výsledky učení revidovaného tematického okruhu Kariérový rozvoj.

Závěr

Posun českého kurikula, revize RVP ZV, zahrnuje významný krok k systematickému uchopení kariérového vzdělávání v České republice. Na revizi RVP základního vzdělávání navazuje postupně proces revize RVP středního vzdělávání, kde je identifikována stejná, v určitém ohledu i větší potřeba důrazu na kariérový rozvoj. Koncepční propojení kariérového vzdělávání s osobnostním rozvojem a jejich systematické, kontinuální ukotvení v kurikulu umožní žákům čelit výzvám rychle se měnícího světa práce. Zapojení veřejnosti a odborníků prostřednictvím veřejné konzultace a kulatých stolů zajistilo, že pojetí kariérového rozvoje v revidovaném RVP ZV v maximální míře reflektuje různorodé požadavky a potřeby moderní společnosti.

Autoři

Bc. Martina Němcová

Národní pedagogický institut České republiky, Centrum Euroguidance, Praha
martina.nemcova@npi.cz

Mgr. Petr Chalůš

Národní pedagogický institut České republiky, Centrum Euroguidance, Praha
petr.chalus@npi.cz

Citujte

Němcová, M. & Chalůš, P. (2024). Novinky v kariérovém vzdělávání: Revize RVP ZV. *Kariérové poradenství v teorii a praxi*, 06(24), 7–10. Dostupné z <https://www.euroguidance.cz/publikace.html>